

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2014

— Ed. —

Vít Dostál
Jakub Eberle
Tomáš Karásek

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

PRAHA 2014

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2014

— Ed. —

Vít Dostál
Jakub Eberle
Tomáš Karásek

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

*Vydáno s laskavou podporou
Friedrich Naumann Foundation for Freedom.*

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2014

Editori – VÍT DOSTÁL, JAKUB EBERLE, TOMÁŠ KARÁSEK

Autoři – ANTONÍN BERDYCH, PAVEL DANĚK, VÍT DOSTÁL, JAKUB EBERLE, LENKA FILÍPKOVÁ, FILIP CHRÁSKA, TEREZA JERMANOVÁ, TOMÁŠ KARÁSEK, JIŘÍ KOCIAN, VÁCLAV KOPECKÝ, JAN KUŽVART, MICHAL LEBDUŠKA, VÁCLAV LÍDL, VLAĎKA VOTAVOVÁ, JAKUB ZÁHORA

Korektury – VÍT BORČANY, VLAĎKA VOTAVOVÁ, DANIELA ZRUCKÁ

Grafická úprava – JAN VÁCLAV

Tisk – VYDAVATELSTVÍ KUFR, S.R.O. - TISKÁRNA

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné nebo elektronické publikace nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY – AMO

Žitná 27/608

CZ 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

© AMO 2014

ISBN 978-80-87092-26-2

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
Jak jsme známkovali?	7
Od nezájmu k ignorantství: Kakofonie v české zahraniční politice 2013	11
Audit doporučení z roku 2013	17
Česká republika v Evropské unii	23
Visegrádská spolupráce v české zahraniční politice	27
Klíčové bilaterální vztahy	31
Východní Evropa a Balkán	39
Blízký východ	45
Asie	49
Lidská práva a transformační spolupráce	55
Bezpečnostní a obranná politika	57
Ekonomická diplomacie	61
Shrnutí hodnocení	65
Doporučení pro rok 2014	69
O vydavateli	72

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ASEAN	– Association of Southeast Asian Nations (Sdružení národů jihovýchodní Asie)
CDU/CSU	– Křesťansko-demokratická unie Německa/Křesťansko-sociální unie Bavorska
ČEB	– Česká exportní banka
ČNB	– Česká národní banka
ČR	– Česká republika
ČSSD	– Česká strana sociálně demokratická
DEMAS	– Asociace pro podporu demokracie a lidských práv
EAEO	– European Academy for Elections Observation
ECB	– Evropská centrální banka
ECFR	– European Council on Foreign Relations
EP	– Evropský parlament
EU	– Evropská unie
HMU	– Hospodářská a měnová unie
IVF	– International Visegrad Fund (Mezinárodní visegrádský fond)
KSČM	– Komunistická strana Čech a Moravy
MZV	– Ministerstvo zahraničních věcí
MPO	– Ministerstvo průmyslu a obchodu
MO	– Ministerstvo obrany
MV	– Ministerstvo vnitra
NATO	– Organizace Severoatlantické smlouvy
OBSE	– Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	– Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	– Organizace spojených národů
PACE	– Parliamentary Assembly of Council of Europe (Parlamentní shromáždění Rady Evropy)
SBOP	– Společná bezpečnostní a obranná politika
SPD	– Sociálnědemokratická strana Německa
SRN	– Spolková republika Německo
TTIP	– Transatlantic Trade and Investment Partnership (Transatlantické obchodní a investiční partnerství)
V4	– Visegrádská skupina
VP	– Východní partnerství

JAK JSME ZNÁMKOVALI?

Hodnotili jsme na klasické české školní stupnici od jedničky do pětky, a to ve dvou částech. Úvodní kapitola se zaměřuje na následující průřezové ukazatele:

A. POLITICKÉ NASAZENÍ vyjadřuje ochotu politických elit zabývat se zahraničněpolitickými problémy, vnímat jejich důležitost, zasazovat se o jejich řešení a nečinit je rukojmím nesouvisajících vnitropolitických sporů.

B. INSTITUCIONÁLNÍ SOUDRŽNOST označuje koherenci prosazování zahraničněpolitických zájmů mezi jednotlivými ústavními institucemi (prezident, vláda) a ústředními orgány zejména Ministerstvem zahraničních věcí (MZV), Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstvem obrany (MO), Ministerstvem vnitra (MV) a Úřadem vlády.

C. STRATEGICKÁ VIZE představuje schopnost dlouhodobějšího výhledu, přesah čistě taktických kroků a v neposlední řadě ochotu a odvahu formulovat priority a podle nich výkon zahraniční politiky strukturovat.

D. PROAKTIVNÍ PŘÍSTUP je snahou překonávat reaktivní pojetí zahraniční politiky a cílevědomě ovlivňovat mezinárodní prostředí a zejména partnerské státy prostřednictvím vlastní politické iniciativy.

E. MEZINÁRODNÍ RELEVANCI chápeme jako kategorii vyjadřující souznění českých politiků a diplomatů s dominantními trendy, které hýbou mezinárodními vztahy, včetně evropské politiky.

Jednotlivé tematické a regionální okruhy české zahraniční politiky, které jsou známkovány přímo v příslušných kapitolách, sledovaly čtyři ukazatele:

A. AKTIVITA (30 % ZNÁMKY), definovaná jako četnost a rozsah konkrétních kroků (počínaje rétorickými akty a konče podepisováním smluv, vysíláním jednotek apod.) a jejich efektivnost z hlediska fungování české zahraniční politiky. „Výbornou“ známkou jsme hodnotili aktivní politiku, která je charakterizována nevyučenou iniciativou; „chvalitebnou“

aktivní politiku v reakci na mezinárodní dění; „dobrou“ omezené, převážně reaktivní kroky bez vlastní iniciativy; „dostatečnou“ převážně pasivní postoj a omezenou aktivitu; a „nedostatečnou“ známkou byl hodnocen zcela pasivní postoj České republiky bez jakékoliv aktivity.

B. ODHODLÁNÍ (30 %), neboli „vážnost úmyslů,“ které danou zahraničněpolitickou aktivitu provázejí, tj. zda byla součástí dlouhodobě uskutečňovaných záměrů, zda byla konsistentní s předchozími kroky a zda byly na její realizaci alokovány dostatečné lidské a finanční prostředky. „Výborné“ hodnocení si vysloužilo strategické jednání vycházející plně z dlouhodobých záměrů a podepřené dostatečnými zdroji; „chvalitebné“ aktivity vycházející částečně z dlouhodobých záměrů a podepřené omezenými zdroji; „dobré“ hodnocení dostala taktická reakce beroucí alespoň částečně v potaz existující strategické záměry a zdrojový rámec; „dostatečné“ taktická reakce bez dlouhodobých souvislostí s velmi omezeným zdrojovým zajištěním; a jako „nedostatečné“ bylo hodnoceno chaotické jednání bez zdrojového zajištění.

C. DOPADY (20 %), tedy zda deklarované úmysly vedly ke kýženým výsledkům (tj. jestli byla smlouva podepsána, politický vězeň propuštěn, zdroj energie zajištěn atd.). „Výbornou“ známku jsme udělovali při dosažení všech deklarovaných cílů; „chvalitebnou“ při dosažení většiny deklarovaných cílů; „dobrou“ za dosažení omezeného počtu deklarovaných cílů; „dostatečnou“ při dosažení jen menší části deklarovaných cílů; a „nedostatečnou“ známku v případě, kdy nebylo dosaženo žádných deklarovaných cílů.

D. NORMATIVNÍ HODNOCENÍ (20 %) přináší subjektivní pohled autorů, který doplňuje celkový pohled o faktory, jež nelze jasně definovat v rámci předchozích kategorií. Jedná se o kvalitativní a obtížně uchopitelný indikátor, proto jsme ke každé známce přidali krátké slovní hodnocení. Tato známka hodnotí, zda považujeme cíle, nástroje a aktivity v dané oblasti za správné a přínosné.

Jednotlivé oblasti jsme dále rozlišili podle jejich významu pro ČR. Vybrali jsme několik *strategických* priorit, které jsou v textu označené třemi

hvězdičkami (***) , a několik dalších *významných* priorit (dvě hvězdičky **). *Ostatní* témata mají hvězdičku jednu (*).

K výsledné známce, která je uvedena na obálce knihy, jsme potom došli následujícím způsobem:

- 30 % tvoří hodnocení průřezových ukazatelů v úvodní kapitole,
- 70 % tvoří vážený průměr hodnocení jednotlivých oblastí. Každá dílčí známka byla započtena podle priority daného tématu – např. „tříhvězdičkové“ téma tedy bylo ve výpočtu zohledněno s trojnásobnou vahou tématu „jednohvězdičkového“.

**OD NEZÁJMU K
IGNORANTSTVÍ: KAKOFONIE
V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ
POLITICE 2013**

Pomůžeme-li si metaforou, není od věci přirovnat zahraniční politiku ke smyčcovému kvartetu: I diplomacie totiž může dosáhnout kýcháných výsledků jen v případě vzájemné spolupráce a přesného sladění jednotlivých hráčů. Česká zahraniční politika však v uplynulém roce připomínala těleso, které sice občas zvládne zahrát jeden ladící akord, ale po zbytek času vyluzuje značně disharmonické zvuky. Vláda, pomyslné první housle zahraniční politiky, hrála jen pianissimo. Nový prezident, který by měl představovat až housle druhé, si uzurpoval roli sólisty, jenž navíc tradiční nástroj střídá jednou za triangel a podruhé za tympán. Viola v podobě politických stran se odmlčela zcela, jejich zahraničněpolitici experti jako by ve volebním roce vůbec neexistovali. Situaci pak stěží mohla zachránit basová linka představovaná úřednickou složkou politiky, která předváděla solidní výkon, jenž ale jen s námahou udržoval základní linii a rytmus české diplomacie. Výsledkem byla neřízená kakofonie.

V loňském vydání Agendy jsme vyjádřili naději, že nový český prezident bude mít ve srovnání se svým předchůdcem na českou zahraniční politiku pozitivní vliv. Zdálo se, že po svérázném vystupování Václava Klause, který se nejen v evropských otázkách zásadně rozcházel s oficiální pozicí vlády, je těžké představit si ještě hlubší propad. Uplynulý rok nás bohužel usvědčil z přílišného optimismu. Miloš Zeman sice přinejmenším rétoricky opustil protiunijní postoje svého předchůdce, přinesl však vlastní problematické akcenty do jiných oblastí české diplomacie. Systematicky pěstovanou paralelní linii prezidenta Klause nahradila silácká vyjádření, jimiž Zeman prokládal své zahraniční cesty a kterými stejně destruktivně narušoval zažitý konsensus.

Bylo by samozřejmě chybou ztotožnit zahraniční politiku v roce 2013 výhradně s novým prezidentem, a proto následující kapitoly poskytnou její zevrubnou analýzu z mnoha úhlů pohledu. Není však možné pominout, jak zásadní vliv měl Zemanův první rok ve funkci. Prezident dával jasně najevo, že svou nově pojatou legitimitu hodlá využít k výrazně aktivističtějšímu vměšování do politických procesů, než k jakému se odhodlali jeho předchůdci. Navíc tak činil způsobem, který ještě o poznání snížil už tak nevalnou úroveň české politické kultury. Bohužel k tomu opakovaně docházelo i při vnější reprezentaci státu, kde Klausovu škodolibost nahradilo čistokrevné hulvátství. Připomeňme Zemanovy výroky na adresu sudetských Němců při návštěvě Rakouska nebo rozšafné vtipkování s německou novinářkou („Alláhu akbar!“). Připojili se i členové exekutivy, vzpomeňme rozhovor špiček Rusnokovy vlády o pohřbu Nelsona Mandely. Bylo by přehnané přisuzovat prezidentovým výrokům moc zásadně ovlivnit české zájmy a postavení v zahraničí, minimálně image České republiky však jeho nepromyšlenými vyjádřeními utrpět mohla.

Nejde jen o rétoriku. Prezidentovo působení v oblasti zahraniční politiky bohužel podtrhlo a dále zvýraznilo dva negativní trendy, na něž jsme upozornili v loňské Agendě. Tím prvním je stále zřetelnější přelévání vnitropolitických a vnitrostranických pŮtek do vnějšího vystupování ČR. Markantním příkladem je jmenování Livie Klausové velvyslankyní na Slovensku, které lze stěží hodnotit jinak než jako splátku politického dluhu svému předchůdci ve funkci. Vedení zastupitelského ůradu v zemi, kterou lze považovat za důležitého zahraničního partnera, tak převzala osoba bez jakékoliv předchozí diplomatické, exekutivní či politické prŮpravy, a to výhradně na základě osobního vyjádření politické vděčnosti. Zeman navíc odstavil oficiálního kandidáta ministerstva zahraničí, který v té době již prošel schvalovacím procesem a dokonce i požádal o schválení přímo v Bratislavě.

Jmenování Vladimíra Remka velvyslancem v Rusku pak vedle vděčnosti za podporu v kampani odhalilo i druhý nepříznivý trend, jímž je podemílání hodnotových východisek české zahraniční politiky a z nich vycházejících aktivit, jako je podpora lidských práv, demokratizace a transformačních procesů. Rétorika, která zpochybňovala důležitost nebo vhodnost této oblasti, nebyla během uplynulého roku zdaleka výsadou prezidenta. Naopak se zdá, že postoj, podle něhož jsou hodnotové otázky v rozporu s ekonomickými zájmy, kterým je třeba dát přednost, se stal mainstreamem politické debaty. I kdybychom pominuli věcnou spornost tohoto argumentu, dlouhodobě budovaná pozice České republiky jako země, která si hodnotovou agendou buduje dobré jméno a disponuje zde i kvalitní expertízou, je tímto posunem ohrožena. Navíc je zřejmé, že k němu dochází jakoby mimoděk, bez strategického záměru a spíše z nedostatku lepších nápadů, než kvůli zásadním problémům, které by dosavadní směřování české zahraniční politiky přinášelo.

Nečasova vláda před svým pádem některým výše uvedeným trendům oponovala, o čemž svědčí ostrý spor prezidenta s ministrem zahraničí Schwarzenbergem o jmenování velvyslanců. Kromě toho v její činnosti občas probleskla zajímavá iniciativa, například velmi povedená návštěva premiéra Nečase v Bavorsku. Pád kabinetu však zavládl prezidentovi záminku pro pokus o silové rozšíření prezidentských pravomocí, jenž vyvrcholil jmenováním vlády Jiřího Rusnoka. Zároveň je třeba uznat, že v místy až panoptikální sestavě prezidentské vlády působil Jan Kohout jako kompetentní a odborně znalý ministr, který se mimo jiné vyvaroval plošných vyhazovů vysokých představitelů jemu svěřeného ůradu. Přesto byla existence vlády jmenované bez podpory v Poslanecké sněmovně a bez dohody s politickými stranami i z hlediska zahraniční politiky nebezpečným precedentem, který ČR uškodil v očích důležitých partnerů (o čemž svědčí na-

příklad vyjádření prezidenta Spolkové republiky Německo Gaucka). Buďme možná rádi, že se k tomuto kroku odhodlal až Miloš Zeman. Představme si, že by na jaře 2009 po pádu vlády Mirka Topolánka posadil Václav Klaus do premiérského úřadu Ladislava Jakla, který by poté předsedal Evropské radě.

Rusnokova vláda nemohla poskytnout zahraniční politice kýžené strategické vedení – a svým způsobem je proto dobře, že její zahraničněpolitické aktivity byly až na výjimky omezené a nevýznamné. Na druhou stranu její působení ještě více zvýraznilo nezájem českých politiků o mezinárodní dění. Nejde přitom jen o vládní úroveň, ale v neposlední řadě o stagnující, mizející či vůbec neexistující expertízu politických stran. Rok 2013 podtrhl poznatek, že zahraniční (stejně jako obranná či evropská) politika strany nezajímá, jejich členové se v ní nechtějí profilovat a případná expertíza v této oblasti nijak nepomáhá v budování politické kariéry.

Tristní situace na politické scéně kontrastuje s uspokojivým fungováním byrokratické sféry. I zde najdeme výjimky, například dlouhodobou nevraživost mezi MZV a MPO v oblasti ekonomické diplomacie, již naopak dokázala v roce 2013 institucionálně překonat politická dohoda. Obecně ale činnost administrativního aparátu české zahraniční politiky charakterizuje profesionalita, která navíc rok od roku dále roste.

Bez politické aktivity a odvahy se však zastupování státu neobejde. V řadě svých prioritních témat se tak ČR nemůže za loňský rok ničím pochlubit. Politické nasazení například vůbec neodpovídalo tomu, že Východní partnerství je klíčovým instrumentem při přibližování postsovětského prostoru západním standardům. I odpovídající reakce na vývoj na Ukrajině po odmítnutí podpisu asociační dohody přicházely se zpožděním. Komicky pak působí povzdechy českých diplomatů, že Východní partnerství je český nápad, který Poláci a Švédové pouze převzali a prodali. Stejně nepatřičné jsou ironické posměšky adresované Evropské unii za její nerozhodnost, pomalost a rozpolcenost tvář v tvář ukrajinské krizi, nebo pokrytecké a bezobsažné požadování, aby konečně (ona, Evropská unie) začala konat.

Lze najít i další příklady, kdy připravenost i pracovitost úředníků a diplomatů narážela na zeď politické ignorance. Česká republika nedokázala odpovídajícím způsobem reagovat na zpříšňování ruského zákonodárství, které vyvrcholilo kampaní proti neziskovým organizacím a homosexuálům. Česká politika na Blízkém východě od začátku tzv. arabského jara hledá nový smysl. Nedokázala zde zatím překročit svůj stín ve formě bezvýhradné podpory Izraele jako jediné stabilní demokracie regionu a limitovaného poskytování transformační pomoci. Přes stagnaci demokratizačních procesů a kataklyzmatu v Sýrii se jednalo o rok českého stahování z regionu, které navíc opeřila návštěva Miloše Zemana v Izraeli.

Nelze se ve výsledku divit, že mezinárodní think-tank European Council on Foreign Relations (ECFR), který každoročně hodnotí unijní zahraniční politiku, označil Českou republiku jako nejpasivnější zemi. Ani v jedné z celkem 66 kategorií si ČR nevysloužila označení „lídr“ (vloni 4x) či „kazisvět“ (vloni 2x). Česká zahraniční politika mimo EU byla jednoduše neviditelná – jakoby ani nebyla – a za sebou ji v hodnocení ECFR nechaly i pobaltské státy, Slovensko nebo Malta.

V oblasti evropské politiky jsme se sice dočkali nového koncepčního dokumentu, který vláda Petra Nečase slíbila v programovém prohlášení, avšak jeho obsah a především způsob přijímání nás těšit nemůže. Strategie působení ČR v EU je shlukem rámcových pozic k jednotlivým sektorovým agendám, zatímco ke klíčové otázce české evropské politiky – (ne)vstupu do eurozóny – nabízí jen fráze. Dokument navíc vznikl bez širší společenské reflexe či odborné diskuze. Nakonec zůstal strategií jen ve svém názvu.

Otázka budoucího členství v eurozóně přitom musí být zodpovězena politicky a především rychle. Vývoj posledních let naznačuje, že eurozóna se bude nadále hospodářsky, politicky a institucionálně integrovat. Informované rozhodnutí o budoucí české pozici v EU je zapotřebí učinit, ať už bude jakékoli. Politické špičky si toho však evidentně nejsou vědomy. Jedni alibisticky a nekonkrétně hovoří o nezbytnosti dát do pořádku rozpočty v eurozóně i v ČR, jiní se zaměřili na formu samotného rozhodnutí a otázku případného referenda. Rok 2013 tak provázela naprostá neochota politiků zabývat se klíčovými evropskými záležitostmi. Vyvěšení unijní vlajky nad Hradem či rétorická proevropská, eurofederalistická či jiná sebeidentifikace opravdu nestačí.

Pro další směřování zahraniční politiky byly určující říjnové volby. Pozorování předvolebních diskuzí nebo četba programových materiálů však příliš nadějí vzbudit nemohly. Politické strany se o zahraniční politiku nezajímají a jejich odborné zázemí je žalostné. U většiny parlamentních stran je těžké odhadnout, kdo z kandidujících politiků je vůbec mluvčím pro zahraničněpolitické otázky. Čestné výjimky tvořily KSČM a ČSSD, kde byla situace o něco lepší. Volby tak neznamenaly dlouho očekávané oživení diskuze o zahraniční politice. Ze šuplíku nikdo zajímavé programové dokumenty nevytáhl, protože je tam nikdo v minulých letech neukládal, což se odrazilo i na kvalitě příslušné části koaliční dohody.

Konec roku 2013 přesto přinesl důvody k umírněnému optimismu. Ministrem zahraničí se stal nejlepší ze skloňovaných kandidátů, a to i přes všeobecně známý odpor prezidenta. Lubomír Zaorálek se na svou pozici připravoval dvě volební období a na pozici prvního náměstka si přibral předního českého experta v oblasti mezinárodních vztahů Petra Druláka. Oba nyní dostávají příležitost realizovat svou vizi zahraniční politiky,

o které mluvili několik let. Přijetí služebního zákona a v programovém prohlášení příslibeného zákona o zahraniční službě by se mělo pozitivně projevit i na české diplomacii, kterou pravidelně poznamenávala nestabilita na vrcholných pozicích.

Dvě největší politická rizika jsou také dobře známa. Prvním z nich je jednoznačně prezident Zeman – ani sebesilnější vláda totiž nemá mnoho možností, jak zamezit jeho dalším přešlapům, neváženým výrokům či blokaci velvyslaneckých nominací. Přejme si proto, aby Sobotkův kabinet dokázal s prezidentem najít uspokojivý modus vivendi a aby se české diplomacii i nadále dařilo minimalizovat případné škody. Ve vztahu s prezidentem vládě příliš nepomůže, že jejím druhým (nejen) zahraničněpolitickým problémem je Andrej Babiš. Kromě oslabování vlády, které otvírá prostor právě pro Zemana, totiž střet zájmů nového ministra financí ohrožuje také klíčové česko-polské vztahy, kde se priority ČR a Agrofertu nemusejí potkávat. Pokud se tyto dva problémy podaří řešit, měl by českou zahraniční politiku čekat šťastnější rok, než byl ten uplynulý.

Hodnocení

POLITICKÉ NASAZENÍ
INSTITUCIONÁLNÍ SOUDRŽNOST
STRATEGICKÁ VIZE
PROAKTIVNÍ PŘÍSTUP
MEZINÁRODNÍ RELEVANCE

5
4
5
4
4

**AUDIT DOPORUČENÍ
Z ROKU 2013**

① Zapracovat nově zvoleného prezidenta do realizace jednotné zahraniční politiky. Prezident musí reprezentovat postoje formulované vládou, která by mu zároveň měla poskytnout prostor pro seberealizaci v tématech, jež pro něj budou prioritní a nebudou s oficiální linií v rozporu. Ve vztahu prezident–vláda musí být v zahraniční politice obnovena vzájemná důvěra a vytvořena produktivní atmosféra.

NESPLNĚNO

Opatrný optimismus ohledně role nového prezidenta byl vystřídán rychlým zklamáním. Miloš Zeman dokázal svými přešlapy (například ohledně jmenování velvyslanců, přesunu ambasády v Izraeli, rozšiřování Visegrádské skupiny či výroky na adresu sudetských Němců) překonat nekonstruktivnost svého předchůdce. Prezident se v zahraniční politice projevoval jako jednoznačně destruktivní činitel, který upřednostňoval krátkodobé osobní zájmy.

② Reagovat na lidickou iniciativu německého prezidenta Gaucka podobně vstřícným krokem. Prostor se zde otevírá především pro prezidenta Miloše Zemana, který - i přes instrumentální zneužívání protiněmeckých sentimentů ve volební kampani - opakovaně odsoudil přinejmenším tzv. „divoký odsun“ sudetských Němců. Ideální možností by bylo uctění památky obětí některého z největších excesů této fáze odsunu, například v Ústí nad Labem, v Postoloprtech či v Brně. Mělo by se jednat především o smířlivé a lidské gesto, které by šlo nad rámec, nikoliv proti duchu česko-německé deklarace.

ČÁSTEČNĚ SPLNĚNO

Role Miloše Zemana byla jednoznačně destruktivní i v sousedské relaci. Prezident nejen neučinil žádné vstřícné gesto, ale naopak ještě zneužil návštěvy Rakouska k dalším urážkám sudetských Němců. Výrazně pozitivní roli pro překonání historické zátěže však sehrál premiér Nečas svou návštěvou Mnichova a smířlivým projevem v zemském sněmu. Premiér tak dokázal zastínit Zemanův halasný nacionalismus a jeho projev vzbudil ve Spolkové republice značný ohlas. Uctění obětí poválečných násilností jsme se však stále nedočkali.

③ Realizovat koherentní a konzistentní evropskou politiku. ČR by měla přistoupit k Fiskální smlouvě i Paktu euro plus, neboť s principy zahrnutými do těchto iniciativ již dříve souhlasila v rámci sekundárněprávní legislativy, případně je prosazuje v domácí hospodářské politice. Stejně tak by měla dokončit ratifikaci změny článku 136 Smlouvy o fungování EU. Vláda by měla přestat vysílat ostatním partnerům v EU signál, že se chce vydělovat

z integračního procesu. Nekonzistentní evropská politika oslabuje váhu ČR i v bilaterálních vztazích, včetně těch strategických – s Polskem a Německem. ČR by měla usilovat o zastavení neblahého de-evropeizačního trendu v těchto relacích. Stejný posun by měl nastat i v rámci visegrádské spolupráce.

ČÁSTEČNĚ SPLNĚNO

Evropskou politiku ČR v roce 2013 sice bylo možné označit za koherentní a konzistentní, ale jen za cenu rezignace na výraznější politickou aktivitu. Fiskální smlouva ani Pakt euro plus přijaty nebyly a nehovořilo se o nich ani při sestavování vlády Jiřího Rusnoka, ani v rámci volební kampaně. Ratifikace změny článku 136 Smlouvy o fungování EU sice proběhla, ale se zbytečnou pompou a překrucováním významu tohoto kroku. De-evropeizační trend ve vztazích vůči Polsku a Německu byl zastaven, avšak bylo to znovu dáno spíše externími impulzy (uklidněním krize na rovině EU).

4 Předložit Koncepti působení České republiky v Evropské unii, k jejímuž vypracování se vláda zavázala v programovém prohlášení. Evropská politika bez vize i absence zájmu o tuto oblast ze strany politických elit ukazují, že je třeba zahájit širokou debatu o českém působení v EU. Nastartování diskuze zahrnující hospodářské a sociální partnery a občanskou společnost, která by byla moderována Ministerstvem zahraničních věcí nebo Úřadem vlády, se jeví jako vhodný krok k explicitní formulaci základních východisek a jejich vnesení do společensko-politické diskuze.

ČÁSTEČNĚ SPLNĚNO

Strategie ČR v EU byla vládou schválena, avšak její obsah zaostává i za velmi skromnými očekáváními. Dokument je spíše syntézou rámcových pozic a aktéři při jeho vytváření rezignovali na seriózní politickou debatu. Naopak se soustředili na tichou neutralizaci problémových pasáží a splnění závazku z programového prohlášení bez větších kontroverzí. Úřad vlády sice spustil Národní fórum o EU, avšak to se spíše než na agregaci nových myšlenek k české pozici v EU soustředí na vysvětlování vládních pozic. Jedná se tedy o pozitivní, ale zcela nedostatečný krok.

5 Nezříkat se podpory lidských práv a demokratické transformace, naopak tuto dimenzi efektivněji využít. Dlouhodobá podpora lidských práv v zahraničí a konzistentní transformační politika patří mezi hlavní devízy české zahraniční politiky. Unikátní je i propojení vládní politiky s činností nevládních organizací. Veřejně vznášené pochybnosti představitelů státu v této oblasti jsou kontraproduktivní, oslabují dlouhodobě budovanou značku a ani nepřinesou dostatečný efekt v podobě obchodních příležitostí i ne-

demokratických zemích. ČR by naopak měla usilovat o maximální zviditelnění této dimenze svého působení, včetně aktivnějšího vystupování v rámci V4 a Evropské nadace pro demokracii.

NESPLNĚNO

I v roce 2013 jsme byli svědky zbytečných prohlášení českých politiků oslabujících dlouhodobě vytvářenou značku České republiky coby obhájce lidských práv a demokratizace ve světě. Zdá se také, že přinejmenším během funkčního období současného prezidenta bude česká diplomacie charakterizována odklonem od lidskoprávních témat. Pozitivně lze hodnotit rostoucí zapojení externích donorů do financování projektů v rámci Visegrad 4 Eastern Partnership Program Mezinárodního visegrádského fondu. ČR se však nepřipojila k financování Evropské nadace pro demokracii.

6 Významněji podpořit občanskou společnost v Rusku. Představitelé ČR neměli věnovat pozornost pouze mediálně známým postavám jako Pussy Riot, ale měli by hlasitěji podporovat i jiné představitele občanské společnosti, kultury nebo opozice, kteří mají širší podporu ruské veřejnosti. ČR by měla usilovat o dosažení jednotné pozice v rámci EU, odsuzující represe občanské společnosti a vedoucí ke zvýšené podpoře ruských nevládních organizací, včetně těch neregistrovaných. Na místě je například prosazování podpory také v rámci Evropské nadace pro demokracii. EU by měla přijmout evropskou obdobu Magnitského zákona, který bude zahrnovat sankce vůči představitelům ruského režimu zodpovědným za porušování lidských práv.

NESPLNĚNO

Ačkoliv došlo k některým krokům, například k setkání premiéra Nečase s představiteli ruského nevládního sektoru či předvolání ruského velvyslance po zatčení demonstrantů připomínajících srpnovou invazi, celkově zůstalo spíše jen u sporadických gest. ČR nevydala žádné oficiální prohlášení odsuzující postihy nevládního sektoru nebo přijímání stále represivnějšího zákonodárství v Rusku, a problematika tak nebyla probírána ani na bilaterální úrovni. Obdoba Magnitského zákona na úrovni EU přijata nebyla a ČR se v tomto směru výrazněji neangažovala.

7 Přispívat k realizaci a prohlubování Východního partnerství. Pozici ČR by posílilo, kdyby dosáhla širšího zastoupení českých pracovníků v rámci delegací Evropské unie v partnerských zemích. Podstatným krokem by bylo také zjednodušení a zefektivnění české vízové politiky, například vydáváním víz na pětileté období. ČR by se měla zasadit o zavedení bezvízového styku s Moldavskem, pokud splní v roce 2013 podmínky vízového dialogu.

ČÁSTEČNĚ SPLNĚNO

Hlavní překážkou efektivního angažmá v politice Východního partnerství se stala absence podpory tohoto tématu českými politiky, kterou dokazovala například vlažná reakce na proevropské demonstrace na Ukrajině na konci roku. V rámci vízové politiky kladně hodnotíme sladění stanovisek MZV a MV a také častější vydávání vícevstupních schengenských víz. ČR pokračovala v podpoře vízové liberalizace s Moldavskem, která bude pro držitele biometrických pasů zavedena zřejmě v prvním pololetí letošního roku.

8 Prosazovat integraci zemí západního Balkánu do EU na bilaterálním i multilaterálním poli. Účelně by měly být využity možnosti Visegrádské skupiny, aby bylo dosaženo pokroků v integračních procesech s Makedonií, Srbskem a Albánií. Možným nástrojem je vytvoření společného non-paperu reagujícího na pravidelnou hodnotící zprávu Evropské komise. Visegrádská skupina by také měla pokračovat v podpoře vzájemné komunikace a spolupráce západobalkánských zemí. Právě model V4 by mohl působit jako vhodná inspirace.

NESPLNĚNO

Angažmá ČR při budování vztahů se západobalkánskými státy v rámci přístupového procesu do EU na bilaterální úrovni ochablo. Naopak vyvstala v případě Albánie komplikace v podobě nekonzistentního postoje k řešení problému ČEZu, artikulovaná hrozbou veta přidělení kandidátského statusu ústy premiéra Jiřího Rusnoka. Nevyskytla se koncepční iniciativa či intenzivnější multilaterální podpora ze strany Visegrádské skupiny.

9 Využít kapacit uvolněných stahováním z Afghánistánu k aktivnějšímu zapojení do Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. ČR obstála v Afghánistánu se ctí a rozhodnutí nadále podporovat stabilitu země nevojenskými prostředky je správné. Současně je zřejmé, že Evropa bude muset dříve či později reagovat na obrat pozornosti USA k pacifickému regionu. Destabilizace Blízkého východu a severní Afriky je problémem, jehož řešení se Evropa nevyhne, jak ukazuje například francouzská operace v Mali. Při zachování nezbytné míry komplementarity s NATO by se ČR měla aktivně zapojit také do evropských civilních a vojenských misí, které nabízejí jedinečnou příležitost využít know-how, jež ozbrojené síly, diplomacie i nezávislé organizace získaly během dekád působení v Afghánistánu.

SPLNĚNO

Vyslání českého kontingentu do Mali je prvním výraznějším zapojením ČR do unijních misí od stažení z operace v Bosně a Hercegovině. Pokud půjde

o dlouhodobý trend, má česká diplomacie šanci napravit v této oblasti pověst členského státu, který je ke Společné bezpečnostní a obranné politice ze zásady skeptický.

10 Zkoordinovat a zjednodušit působení MZV a MPO v ekonomické diplomacii. MZV by měla příslušet zejména koordinace a technické a formální zastřešení vnější reprezentace ČR, neboť jednotlivé resorty nemohou v zahraničí působit zcela samostatně. MPO by pak mělo být faktickým garantem podpory exportu a získávání investic, zejména proto, že kariéerní diplomaté bez reálné zkušenosti s obchodní sférou nemohou efektivně zastupovat zájmy exportérů.

ČÁSTEČNĚ SPLNĚNO

Podepsáním memoranda mezi resorty zahraničí a průmyslu a obchodu skutečně došlo k větší koordinaci a zjednodušení působení obou ministerstev v oblasti ekonomické diplomacie. MZV náleží celková koordinace, MPO zajišťuje konkrétní podporu firem a jejich informovanost. Nebylo však naplněno doporučení o větší roli MPO, které má v oblasti lepší expertízu.

ČESKÁ REPUBLIKA
V EVROPSKÉ UNII

STRATEGIE PŮSOBNÍ ČESKÉ REPUBLIKY V EVROPSKÉ UNII

**

Několik týdnů před demisí vlády Petra Nečase byla přijata Strategie působení ČR v EU, čímž byl naplněn závazek z programového prohlášení vlády. Spory a nezáměr o evropskou politiku se však promítly do způsobu přípravy i výsledné podoby dokumentu.

Přípravu Strategie zaštitila evropská sekce Úřadu vlády a na jejím textu se podílela další ministerstva. Dokument byl následně jednomyslně přijat vládou. Bohužel však nedošlo k hlubším konzultacím s odbornou komunitou či opozicí. K diskuzím s odbornou veřejností v rámci Národního fóra o budoucnosti EU Úřad vlády přistoupil až po přijetí Strategie.

Svým charakterem je Strategie spíše úředním dokumentem, který konstatuje českou pozici k různým aspektům integrace. Vychází také v řadě případů z dříve formulovaných rámcových pozic a nepřináší proto ucelené originální zamyšlení. Dlouhodobý (strategický) přesah textu chybí, což ukazuje na malý zájem politických představitelů o formulaci strategických cílů, či na jejich neslučitelnost. Projednávání dokumentu, které se dlouho nehnulo z místa, pokročilo teprve po prezidentské volbě. Tato skutečnost mohla být dána obavou z medializace evropské problematiky. Ministr zahraničních věcí či premiér se totiž mohli dostat do vzájemného konfliktu nebo sporu s prezidentem Klausem.

Řada palčivých otázek tak byla v textu nakonec neutralizována. Perspektivě přijetí společné měny je věnován pouze jeden odstavec, ve kterém je – kromě upozornění na změny fungování eurozóny a jejich možný vliv na ČR po přijetí eura – pouze vyzdvihnuta potřeba společenské a politické debaty. Chybí také odkaz na čtvrtou část Návrhu prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie, která je věnována otázce politické unie a demokratické legitimacy.

Strategie působení ČR v EU je tedy spíše shrnutím aktuálních a platných pozic než formulací nových úkolů. Je sice v pořádku, že úřednický aparát se dokáže shodnout na různých sektorových otázkách evropské politiky, což dokládá také přijetí dalších pozičních dokumentů v roce 2013: k prioritám na vnitřním trhu a k budoucnosti Hospodářské a měnové unie (HMU). Ukazuje to mimo jiné na zlepšené fungování koordinace evropských záležitostí. Tento stav však není dostačující. Bez hluboké společenské a politické debaty, která před přijetím Strategie neproběhla, nelze očekávat důslednou koncepční politiku a už vůbec ne vytvoření dokumentu skutečně strategického charakteru.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

3
2
2
4
3+

Strategie neodpovídá na zásadní otázky týkající se budoucího postavení ČR v EU a je pouhým souhrnem dílčích pozičních dokumentů bez aspirace na strategický přesah. Tento stav bohužel reflektuje politický nezájem o evropskou politiku i neochotu zahájit širší společenskou diskuzi.

BANKOVNÍ UNIE

—

Rok 2013 byl ve znamení příprav na zahájení společného dohledu nad významnými bankami v participujících členských státech, jež začal jako první pilíř projektu fungovat v lednu roku 2014. Především ke konci roku se řešily i další části bankovní unie: společné pojištění vkladů a rezoluční mechanismus pro řešení bankovních krizí.

O české neúčasti na projektu bylo rozhodnuto již v roce 2012. Vláda Petra Nečase zachovávala k bankovní unii rezervovaný postoj a opatrně se chovala i vláda Jiřího Rusnoka. Bankovní unie byla sice vnímána jako přínosná a potřebná, ovšem pouze pro státy eurozóny a bez české účasti. Česká republika se však aktivně a konstruktivně podílela na schvalování dalších pilířů, třebaže již byla v roli neparticipujícího státu. Vyjednávací pozice se prakticky neměnily (s výjimkou prosazování dřívějšího spuštění mechanismu bail-in, čili podílu soukromého sektoru, Rusnokovou vládou) a výrazný vliv na český postoj měli představitelé České národní banky (ČNB).

Vznik bankovní unie bude mít na tuzemský bankovní sektor vliv i bez české účasti, a to zejména kvůli provázanosti místních komerčních bank se zahraničními matkami. Evropská centrální banka (ECB) během jejich kontrol může požadovat i informace o českých dcerách, kterým se tak může změnit systém reportování. Budou tak nepřímou podrobeny kontrole ECB i bez zapojení ČNB.

Zmínku o možném připojení se k bankovní unii, která pronikla do koaliční dohody, je možné sledovat jako odhodlání vlády neuzavírat debatu o volitelném českém členství; tedy připojení se bez ohledu na rozhodnutí přijmout ve střednědobé budoucnosti společnou měnu. Jedná se o poměrně racionální přístup, protože teprve zahájení činnosti prvního pilíře

od ledna 2014 napoví, jaké reálné důsledky bude mít vznik bankovní unie na Českou republiku.

Hodnocení

AKTIVITA	2
ODHODLÁNÍ	3
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2

Rozhodnutí o české neúčasti v tzv. bankovní unii padlo již v roce 2012, kdy se rozhodovalo o podobě prvního pilíře. Při jednáních o dalších částech - společném pojištění vkladů a rezolučním mechanismu - zachovávala ČR konstruktivní pozici, při které akcentovala možné budoucí připojení se k projektu.

**VISEGRÁDSKÁ
SPOLUPRÁCE
V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ
POLITICE**

VISEGRÁDSKÁ SPOLUPRÁCE

V závěru polského předsednictví ve Visegrádské skupině a při zahájení předsednictví maďarského došlo v roce 2013 k pokroku především v bezpečnostní a obranné spolupráci, energetice a v posilování vztahů V4 s dalšími zeměmi.

V oblasti energetiky byla přijata cestovní mapa pro vytvoření regionálního trhu s plynem mezi visegrádskými zeměmi, která zahrnuje posílení infrastrukturálního propojení, sbližování legislativy, hledání společných postojů vůči evropské rovině nebo spolupráci regulátorů a operátorů přenosových soustav. Společně s ustanovením konzultačního fóra pro tuto oblast se tak jedná o potvrzení strategického zájmu zemí V4 spolupracovat v této dynamické oblasti a posilovat nejen energetickou bezpečnost regionu, ale také vytvářet společný trh a zvyšovat předvídatelnost obchodního prostředí. V neposlední řadě lze přívětivě hodnotit ustanovení konzultační skupiny pro jadernou energetiku.

Setkání předsedů vlád V4 s Angelou Merkelovou a Françoisem Hollandem v březnu mělo spíše deklaratorní charakter, ale bylo podstatné z hlediska vnější viditelnosti Visegrádské skupiny. Červnové setkání předsedů vlád V4+Japonsko bylo oproti tomu skutečným povýšením dlouhodobé spolupráce na premiérskou úroveň. V říjnu dále proběhlo v Budapešti setkání ministrů zahraničních věcí s náměstkyní ministra zahraničních věcí USA, Turecka a státním tajemníkem MZV Rakouska. Spolupráce se třetími zeměmi reflektuje posilující kohezi stře doevropského regionu a dlouhodobé aktivity V4 vůči prioritním oblastem, především zemím západního Balkánu.

Aktuální vývoj V4 v souladu s dlouhodobými cíli české zahraniční politiky a všeobecnou akceptací dokládá i první zmínka o V4 v koaliční dohodě. Spokojenost s dnešním fungováním V4 však pravděpodobně nesdílel prezident, který opakovaně vyjadřoval podporu rozšíření V4 o další země, což nebyla pozice konzultovaná s vládou, ani vyplývající z širšího politického konsenzu. Vůči partnerům ve V4 i třetím zemím, které začínají Visegrád vnímat jako stabilní a trvalý prvek evropské politiky, tak mohla slova prezidenta snižovat důvěryhodnost ČR i visegrádské spolupráce jako celku.

Hodnocení

AKTIVITA	1
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2+

Visegrádská spolupráce je etablována jako stabilní prvek české zahraniční politiky, což dokládá rozvoj společných projektů i posilování mezinárodního významu V4. Všeobecná akceptace dnešní podoby Visegrádu českými politickými představiteli však byla ohrožena návrhy prezidenta Zemana na rozšíření V4.

VISEGRÁDSKÁ SPOLUPRÁCE V BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITICE

V roce 2013 vyvrcholila zatím nejintenzivnější spolupráce v bezpečnostní a obranné politice mezi zeměmi Visegrádské skupiny. Jejím hybatelem byla příprava společné battlegroup, která by měla být k dispozici od 1. ledna 2016, a celoroční konzultace k Evropské radě věnované bezpečnostní a obranné politice, jež proběhla v prosinci.

Při přípravě pozic na Evropskou radu došlo nejen ke sblížení stanovisek zemí V4 k vytváření společných pozičních dokumentů (především společné prohlášení ministrů zahraničních věcí z dubna), ale také ke konzultacím s dalšími důležitými hráči. V únoru o unijní bezpečnostní a obranné politice hovořili ministři zahraničí na setkání visegrádských, severských a pobaltských zemí a v březnu o tomto tématu jednali ministři obrany V4, Francie a Německa. Společné stanovisko V4 ke spolupráci mezi EU a NATO a zbrojnímu trhu se podařilo prosadit do závěrů prosincové Evropské rady. O přípravě visegrádské battlegroup hovořili náčelníci generálních štábů na dubnovém setkání v Sopotech.

V říjnu odsouhlasili premiéři linie budoucí spolupráce v obranné politice. Ministři obrany mají připravit dlouhodobou vizi kooperace, posílit spolupráci při vojenských cvičeních a prozkoumat možnosti společného vojenského plánování.

Hodnocení

AKTIVITA	1
ODHODLÁNÍ	1
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	1
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	1

Posilování regionální spolupráce v bezpečnostní a obranné politice je pozitivní krok a správná reakce na snižování prostředků určených na obra-

nu. Příprava společné battlegroup i určení dalších oblastí kooperace ukazuje cestu postupného sblížení bezpečnostní a obranné politiky.

MEZINÁRODNÍ VISEGRÁDSKÝ FOND

V roce 2013 došlo k navýšení ročního příspěvku na činnost Mezinárodního visegrádského fondu (IVF) o milion euro na sedm milionů (počínaje rokem 2014). IVF pokračoval v rozvíjení aktivit vůči zemím Východního partnerství. Kredibilita IVF v poskytování grantů v této oblasti byla potvrzena příspěvkem Švédska a Nizozemska na vypsání zvláštní výzvy administrované IVF na konci roku 2013. V této souvislosti česká zahraniční politika konzultovala možný vstup dalších partnerů (Kanada, Švýcarsko), což lze označit za pozitivní trend.

Předsedové vlád V4 na svém zasedání v červnu rozhodli o vyhodnocení fungování a cílů IVF. Třebaže IVF potvrzuje svou užitečnost trvale se zvyšujícím zájmem uchazečů o jednotlivé grantové výzvy, rozšiřováním aktivit a ochotou členských států navyšovat rozpočet, je přezkum jeho činnosti bezesporu krok správným směrem. V posledních letech se proměnilo prostředí podpory občanské společnosti ve střední Evropě, kdy neziskový sektor prošel dílčí profesionalizací a zároveň se musel vypořádat s odchodem řady mezinárodních donorů. Je proto vhodné, aby IVF uvažoval o lepším nastavení svých grantových nástrojů, které by měly reflektovat charakter podporovaných projektů a rozvojové potřeby neziskových organizací.

Hodnocení

AKTIVITA	1
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	1
NORMATIVNÍ ASPEKT	1
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	1

Postupné rozšiřování aktivit Mezinárodního visegrádského fondu, navyšování rozpočtu i skutečnost, že další země s delšími zkušenostmi s podporou občanské společnosti začaly přispívat na jeho grantové výzvy, ukazují pozitivní trendy v rozvoji této instituce. Vyhodnocení fungování IVF, pro které se rozhodli předsedové vlád, je vzhledem k proměnám podmínek pro neziskový sektor dalším důležitým pozitivním krokem.

KLÍČOVÉ BILATERÁLNÍ VZTAHY

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

Hlavními rysy vztahů se Spojenými státy byly v roce 2013 stabilita, kontinuita a orientace na konkrétní projekty. Spolupráce probíhala především na úrovni každodenních pracovních kontaktů, tedy mimo pozornost politické reprezentace, médií a veřejnosti. Americká strana v nepřehledné situaci ostatně těžko hledala politické partnery. Dojem absence „velkých témat“ částečně narušovaly dva body. Prvním z nich je tendr na rozšíření temelínské elektrárny, kde ale k rozhodnutí dojde nejdříve v roce 2014. Druhým pak odhalení činnosti amerických zpravodajských služeb v Evropě, kde však ČR stála stranou a usilovala o uklidnění situace. Spolupráce na pracovní úrovni se pak nadále řídila oficiální rétorikou „tří pilířů“ – bezpečnost, ekonomika, hodnotové otázky.

Profilovým tématem bezpečnostní oblasti byla spolupráce v Sýrii. Při absenci amerického velvyslanectví zde ČR druhým rokem zastupovala Spojené státy. Jakkoliv se jedná především o poskytování konzulárních služeb občanům USA, ČR zde získává rovněž kredit spolehlivého spojení. Probíhaly také rozhovory o účasti ČR na stabilizaci Afghánistánu po odchodu vojsk USA a NATO či o zřízení aliančního centra pro výcvik pilotů vrtulníků.

Nejdynamičtější rozvoj byl patrný v ekonomické oblasti. ČR pozorně sledovala vyjednávání Transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP), které za EU vede Evropská komise. Pro ČR je uzavření dohody prioritou, což dokládá i zřízení pozice zvláštní zmocněnkyně podřízené přímo ministru zahraničí. Na praktické úrovni by TTIP mohlo zrušit stávající dohody o ochraně investic, kde ČR dlouhodobě usiluje o revizi nevýhodné a zastaralé bilaterální smlouvy z roku 1991. Praha se však dosud vyhýbala jednostrannému vypovězení a řešení v rámci TTIP by proto považovala za nejvýhodnější. ČR zdůrazňovala i geopolitickou rovinu dohody, kterou vidí v „připoutání“ USA k Evropě.

Spolu s dalšími státy střední a východní Evropy ČR lobbowała v americkém Kongresu za schválení zákona, který by umožnil vývoz břidlicového plynu do zemí NATO a Japonska. Zmocněnec pro energetickou bezpečnost Václav Bartuška toto stanovisko obhajoval v článku pro *The Washington Post*, kde mimo oboustranné ekonomické výhody opět zdůrazňoval i geopolitickou dimenzi.

Pestré spektrum hodnotových otázek nadále zahrnovalo nejrozličnější aktivity na podporu lidských práv, transformace a demokratizace. Vedle dobře fungujících projektů, jakými jsou například Stipendia Václava Havla pro mladé novináře, však ČR ukázala i značné rezervy v oblasti svých závazků vůči Washingtonem prosazovanému Partnerství pro otevřenou vlád-

nutí. Vláda v březnu sama konstatovala, že nesplnila žádný ze svých tří závazků pro rok 2012. Díky politickým turbulencím však nedošlo k naplnění dvou stěžejních bodů (přijetí služebního zákona a novelizaci zákona o přístupu k utajovaným skutečnostem) ani v roce 2013.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

2

2

2

2-

2

Pragmatismus a orientace na konkrétní průsečíky zájmů jsou pro ČR nejen nutností z hlediska jejich možností, ale také dobrou cestou ke korektnímu prosazování vlastní agendy. Jako sebevědomý partner by však ČR neměla vnášet geopolitické podtóny do ekonomických témat. Existují-li společné hodnoty a zájmy, partnery není třeba „připoutávat“.

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO

Vztahy se Spolkovou republikou byly i v roce 2013 velmi dobré. Obě strany jim připisovaly značný význam, což dokládá i znění programových dokumentů nastupujících vlád. Na nejvyšší politické úrovni se jednalo o relativně klidnější období, zejména pak ve druhé polovině roku. To bylo dáno souběhem českých, spolkových i bavorských voleb a s tím souvisejícím vytížením politiků.

Atmosféru naštěstí významněji nenarušilo populistické kříšení sudetské otázky ze strany českého prezidenta. Zeman jen zopakoval své staré postoje a němečtí politici proto jeho výroky ignorovali a pozornost věnovali konstruktivnějším partnerům. Nevalné renomé Miloše Zemana v SRN ještě posílily kroky po pádu Nečasovy vlády, které si vysloužily dokonce diplomatické popíchnutí ze strany jeho německého protějšku Joachima Gaucka. Ten při berlínském setkání prohlásil, že prezident se má chovat jako usmířovatel, ne jako druhá vláda. V celkovém hodnocení spolupráce prezident však nebyl velkou zátěží, ale v žádném případě k její kvalitě nepřispěl.

Body naopak získal Petr Nečas cestou do Mnichova, která byla vůbec první oficiální bilaterální návštěvou českého premiéra v Bavorsku. V projevu před zemským sněmem zdůraznil dlouhou historii společného soužití Čechů a Němců a projevil lítost nad oběťmi druhé světové války i násled-

ného vyhnání německých obyvatel. Toto gesto vzbudilo velký ohlas a bylo pravděpodobně vůbec nejvýznamnějším Nečasovým počinem v zahraniční politice. Nešlo však pouze o symboliku, na návštěvu navázala bohatá česko-bavorská agenda zahrnující například oblast vědy a výzkumu nebo uspořádání společné zemské výstavy. Tradičně bezproblémové byly také česko-saské vztahy, k nimž prvním rokem přispívala saská kontaktní kancelář v Praze.

Kladné přijetí se dostalo i Karlu Schwarzenbergovi při příležitosti berlínské návštěvy k oslavě patnácti let Česko-německého fondu budoucnosti. Závazek zajistit pokračování fondu i po uplynutí roku 2017, který se objevil v koaliční smlouvě CDU/CSU a SPD, je úspěchem české diplomacie.

Sousedským vztahům se přirozeně nevyhnula problematická témata pramenící z vysoké propojenosti obou zemí. Prvním z nich byly nárazové přetoky energie ze SRN, které ohrožují stabilitu české přenosové soustavy. Téma bylo nadále řešeno na úrovni provozovatelů sítí. Společnost ČEPS vypsal výběrové řízení na stavbu příhraničních transformátorů, které by ochránily českou síť. Druhým problémem byla přeshraniční kriminalita, zejména pak pašování drog do Německa. I zde probíhala konstruktivní spolupráce, kdy se české straně dařilo vysvětlovat situaci a získat si důvěru díky aktivitě politického vedení i policie (například díky zavedení intenzivní kontroly řidičů i na české straně hranice). Drogová kriminalita však zůstává potenciálním rizikovým bodem vzájemných vztahů.

Hodnocení

AKTIVITA	2
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2

ČR si správně uvědomuje klíčový význam Spolkové republiky a aktivně usiluje o těsnou spolupráci na všech úrovních, což si zaslouží jednoznačnou pochvalu. Tyto snahy však byly v roce 2013 limitovány politickou nestabilitou a nekoordinovanými, ne-li přímo destruktivními zásahy prezidenta.

POLSKO

Kvalita česko-polských vztahů byla v roce 2013 potvrzena dalšími česko-polskými mezivládními konzultacemi i úspěšnou návštěvou prezidenta

Zemana ve Varšavě. Přesto nejsou vzájemné relace bezproblémové a zmínka o Polsku citelně chyběla v koaliční dohodě Sobotkovy vlády.

Varšavou bylo velmi citlivě vnímáno medializování nepodložených nařčení o závadnosti potravin dovážených z Polska a přehánění polského podílu na zachycených vadných vzorcích. V tomto kontextu byl velmi důležitý zdrženlivý přístup českého ministerstva zemědělství, které nepodlehlo tlaku veřejnosti a médií. Nepřistoupilo ani k sankčním krokům a naopak reagovalo na vypjatou atmosféru snahou o zlepšení spolupráce dozorových orgánů.

K posilování vzájemné důvěry docházelo také v otázce budoucnosti Unipetrolu, jehož majoritním akcionářem je polským státem spoluvlastněný PKN Orlen. Již několik let se spekuluje o možném prodeji Unipetrolu a rok 2013 v tomto ohledu přinesl dílčí uklidnění. V ČR vstoupila v platnost novela zákona o pohonných hmotách, která má přispět ke zmenšení šedé zóny v rámci maloobchodního trhu. Ve svém strategickém plánu na léta 2013-2017 má navíc Unipetrol navýšit své investice, což lze chápat jako snahu o posílení pozice na českém trhu. Na druhou stranu zůstává nedořešeno téma výše tranzitních poplatků, což je rizikový faktor často zdůrazňovaný ze strany polského investora. Stabilitu prostředí neposílil ani vstup hnutí ANO 2011 do vlády, neboť Andrej Babiš podniká mimo jiné v chemickém průmyslu, a nabízí se tak otázka možného střetu zájmů.

V roce 2013 pokračovala činnost Česko-polského fóra. Propagace tohoto programu je však ze strany MZV velmi slabá. Specializované webové stránky nebyly prakticky aktualizovány a chybí na nich informace o realizovaných projektech. V době mediální kampaně proti potravinám dováženým z Polska by přitom mělo jít především o zlepšení mezilidských vztahů a lepší pochopení polské kultury ze strany širší veřejnosti.

Hodnocení

AKTIVITA	2
ODHODLÁNÍ	3
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2

Patrná snaha uklidňovat či alespoň nezhoršovat problémové body vztahů (dovoz potravin, Unipetrol) je záslužná. Stabilitu však ohrožuje vstup hnutí ANO 2011 do vlády, kdy se polská strana obává střetu zájmů v osobě Andreje Babiše.

RUSKO

V roce 2013 byly kontakty mezi Ruskou federací a Českou republikou ovlivněny nejen proměnou domácí politické reprezentace, ale také neshodami uvnitř Nečasovy vlády či celoroční absencí českého velvyslance v Moskvě. Pozitivním impulzem se stalo zvolení ke Kremlu přátelského Miloše Zemana prezidentem namísto Karla Schwarzenberga. Konec v dvojakosti postojů nastal pádem vlády Petra Nečase. Jmenováním Vladimíra Remka velvyslancem byl vyslán signál, že lidskoprávní agenda nebude v centru pozornosti české zahraniční politiky vůči Rusku. Výroky nového velvyslance, vymezující se proti kritice Ruska, jsou dobře známy.

V oblasti energetiky byla v bilaterálních vztazích diskutována především dostavba jaderné elektrárny Temelín a dodávky ropovodem Družba. Zatímco rozhodnutí o rozšíření Temelína bylo odloženo, problém dodávek byl vyřešen v červnu, kdy došlo k podpisu dohody mezi ruskou státní ropnou společností Rosněf a polským vlastníkem českých rafinérií PKN Orlen. Tato dohoda (platná do června 2016) splnila přání české strany, aby dodávky ropy byly co nejlevnější.

Vzájemný obchod nerostl tak mohutně jako v letech minulých. Pokračoval však – z českého pohledu pozitivní – trend snižování záporné obchodní bilance. Nadále ale přetrvávaly problémy, které se týkají několika projektů financovaných Českou exportní bankou (ČEB). Jde například o nesplacení starších půjček poskytnutých společností Uralvagonzavod či prostředků vydaných na stavbu elektrárny ve městě Krasavivo. Z obchodního hlediska se za úspěšnou dá hodnotit květnová návštěva premiéra Nečase v Rusku, v rámci které české firmy podepsaly s ruskými partnery kontrakty v hodnotě několika miliard korun.

Událostí, jež si vyžádala předvolání ruského velvyslance v Praze ke konzultacím na MZV, bylo zadržení deseti aktivistů připomínajících si vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa na Rudém náměstí v Moskvě. Aktivisté byli zadrženi při poklidném shromáždění a nepravomocně odsouzeni k peněžitým trestům. Soudní řízení nadále probíhá a je českou stranou pozorně monitorováno. Pasivní byl přístup ČR vůči ostatním lidskoprávním problémům, například homofobní kampani či útluaku nevládního sektoru.

Celkově ve vztazích s Ruskem nedošlo oproti letům minulým k zásadní proměně faktické agendy. Za pozitivní se dá označit nejen dohoda o dodávkách ropovodem Družba, ale i podpis finální dohody o vyrovnání bývalého dluhu SSSR a Ruské federace vůči ČR, díky čemuž byl úspěšně završen mnohaletý složitý proces. Záporně mohou na vzájemné vztahy

zapůsobit zmíněné projekty ČEB či pokračující soudní tahanice spjaté se zatčenými aktivisty.

Hodnocení

AKTIVITA	4
ODHODLÁNÍ	4
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	3-
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	3-

Česká republika by měla být více slyšet v podpoře lidských práv a evropských hodnot, a to i v situacích, které se konkrétně nedotýkají našich občanů, jako je například podpora práv homosexuálů. Zlepšování vztahů nesmí pokračovat za cenu odvracení zraku od rostoucích represivních opatření v Rusku.

VÝCHODNÍ EVROPA A BALKÁN

VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ

Východní partnerství (VP) představovalo vzhledem k přípravě summitu ve Vilniusu na konci listopadu jednu z hlavních zahraničněpolitických priorit roku 2013. Úřednický aparát kladl na toto téma dostatečný důraz. I díky tomu se české priority promítly do celoroční unijní politiky vůči Ukrajině a do závěrů vilniuského summitu. Jednalo se především o potvrzení „evropských aspirací a evropské volby“ partnerských zemí. Na druhou stranu podpora politické reprezentace byla rozporuplná. Kredibilitu českého postoje nezvýšily pochybné výroky prezidenta Zemana vůči Ázerbájdžánu, ani jeho nejednoznačně hodnocená návštěva Ukrajiny.

Tyto incidenty ukázaly, že ačkoli je VP na deklaratorní rovině politiky podporováno jako priorita, nedokážou správně vyhodnotit jeho dlouhodobý význam a partikulárními problémy podřívají jeho prosazování. Tento přístup také vede k nedostatečné komunikaci vůči médiím a veřejnosti, kdy se nedaří vysvětlit benefity, které prosazování tohoto projektu přináší; především posílení bezpečnosti a stability evropského sousedství a výhodnější podmínky pro české podnikatele na těchto trzích.

Povrchní přístup politikých představitelů vůči VP odhalila politická krize na Ukrajině po summitu ve Vilniusu. Ministr Jan Kohout se sice na počátku prosince na zasedání Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) v Kyjevě sešel s opozičním předákem Kličkem, celý týden po summitu ale česká diplomacie mlčela. Stanovisko V4 přišlo také se zpožděním. V důsledku tak působí komicky občasná naříkání některých českých politiků nad rozpolceností a pasivitou EU, sami však s proaktivní politikou nepřicházejí.

České zahraniční politice chybí jasně vyprofilovaná osobnost, která by se za VP zasazovala nejen na úřednické, ale také na politické rovině, a to jak vůči zahraničním, tak domácím aktérům. Monopolizace VP Polskem a Švédskem se vzhledem k množství vlastní odvedené práce v této tematice (aktivita zastupitelských úřadů, podpora rozvoje občanské společnosti a demokratizace prostřednictvím transformační spolupráce) oprávněně nelíbí českým diplomatům. Bez aktivity na všech úrovních však ČR nebude nikdy vnímána jako tahoun tohoto projektu.

Hodnocení

AKTIVITA	2-
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	3
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2-

Práci úřednického aparátu nedostatečně podporuje politická reprezentace, kvůli čemuž ČR přestává být na úrovni EU vnímána jako výrazný stoupenec Východního partnerství. Ani podpora občanské společnosti v regionu, ani každodenní diplomatická práce nemůžou suplovat politický nezájem. ČR tedy ztrácela pozici tahouna Východního partnerství, o kterou po celou dobu bojovala.

UKRAJINA V ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITICE

Ukrajina zůstává pro ČR vzhledem ke své velikosti, strategické pozici a klíčové roli v projektu Východního partnerství důležitým zahraničněpolitickým partnerem. Kromě toho atraktivitu země pro českou zahraniční politiku zvyšuje přítomnost velké ukrajinské komunity v ČR i to, že se jedná o jednu z prioritních zemí české exportní strategie.

Postoj k Ukrajině byl v předchozím roce velmi silně ovlivňován děním v zemi. Pozornost se soustředila na dlouho očekávaný podpis asociační dohody s EU, k němuž mělo dojít na listopadovém summitu ve Vilniusu, a následné masové protesty po překvapivém odložení podpisu. V této souvislosti je jednoznačně pozitivní, že české MZV konzistentně podporovalo podpis asociační dohody s Ukrajinou a odsoudilo rozeznání protestů na kyjevském náměstí Nezávislosti. Tuto pozici zároveň ČR přenášela i na úroveň mezinárodních organizací jako je EU nebo Visegrádská skupina. Na druhou stranu je třeba uvést, že reakce ČR i V4 byla opožděná.

V průběhu roku došlo k uklidnění bilaterálních vztahů, které byly narušené vyhoštěním dvou českých diplomatů v roce 2011 nebo udělením azylu v ČR Bohdanu Danylyšynovi a Oleksandru Tymošenkovi. Tento trend vyvrcholil v říjnu státní návštěvou prezidenta Miloše Zemana na Ukrajině. Mimo potvrzení dobrých bilaterálních vztahů a slovní podpory evropských aspirací Ukrajiny však nepřinesla mnoho hmatatelných výsledků.

Ke konkrétním změnám však došlo v oblasti vydávání víz. Od května 2013 vydávají české zastupitelské úřady na Ukrajině více vstupní víza za účelem turistiky a léčení. ČR chce tímto krokem podpořit evropskou perspektivu země. V zájmu vyšší transparentnosti procesu však lze od 1. ledna 2014 o tento typ víza žádat pouze osobně.

Hodnocení

AKTIVITA	2-
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	3
NORMATIVNÍ ASPEKT	3
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2-

Po předchozích konfliktech došlo k pozitivnímu vývoji v bilaterálních vztazích, jehož vrcholem byla státní návštěva prezidenta Zemana na Ukrajině. I přes odmítnutí podpisu asociační dohody s EU na summitu ve Vilniusu ČR nadále stabilně podporuje přibližování Ukrajiny k EU. Slovní podpora ale přišla pozdě a nebyla doprovázena výraznějšími kroky.

ÁZERBÁJDŽÁN V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE

Česko-ázerbájdžánské vztahy jsou dlouhodobě negativně ovlivňovány neshodami mezi zastánci bezpodmínečné podpory českého exportu na jedné straně a ochránci lidských práv na druhé. Zatímco vzájemné obchodní výměně mezi Českou republikou a Ázerbájdžánem se v minulém roce dařilo, podpora demokratizace a lidských práv byla spíše neúspěšná, což se projevilo především během prezidentských voleb v říjnu 2013.

Na počátku roku došlo k diplomatické přestřelce mezi Hradem a MZV. Ministr Schwarzenberg označil Alijevův režim za „solidní rodinnou diktaturu“. Na jeho výrok ostře reagovala jak ázerbájdžánská strana, tak i prezident Miloš Zeman, který prohlásil, že podobná slova mohou mít negativní dopady na pozici českých firem v Ázerbájdžánu.

Několik českých politiků se zúčastnilo pozorovatelských misí při prezidentských volbách. Jednalo se především o mise či delegace Evropského parlamentu, Parlamentní shromáždění Rady Evropy (PACE) či neziskové organizace European Academy for Elections Observation (EAEO), které však na rozdíl od misí OBSE nevycházejí z delšího terénního průzkumu a jsou na místě přítomny jen v době voleb. Mírná stanoviska českých pozorovatelů byla často využita ázerbájdžánskými prorežimními médii.

Čeští politici participující na misi navíc většinou nehodnotili průběh kampaně, volební legislativu, ani celkovou situaci v zemi, ale pouze samotné volby. Tím mohlo dojít ke značnému zkresení. Navíc existují obavy, že někteří čeští pozorovatelé se mohli stát součástí tzv. kaviárové diplomacie, tedy snahy režimu vylepšit si svoji image v zahraničí prostřednictvím darů a jiných výhod poskytovaných cizím politikům.

Chování českých politiků nezůstalo bez domácí odezvy. Z reakcí politiků na otevřený dopis Asociace pro podporu demokracie a lidských práv (DEMAS) však bylo patrné, že nemají úplně jasno v tom, jak by měla pozorovatelská mise správně probíhat a ani o tom, jak reálná situace v Ázerbájdžánu vypadá.

Hodnocení

AKTIVITA	3
ODHODLÁNÍ	4
DOPADY	3
NORMATIVNÍ ASPEKT	4
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	3-

Na ekonomické úrovni byly loni česko-ázerbájdžánské vztahy velmi úspěšné, avšak na úrovni lidskoprávní česká politická reprezentace jednoznačně selhala. Čeští politici se měli vyhnout kontroverzním pozorovatelským misím PACE, EP či EAEO. Kromě toho se měli před výjezdem lépe seznámit s realitou země.

ZÁPADNÍ BALKÁN V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE

Proces přístupových jednání států západního Balkánu s Evropskou unií zaznamenal v posledním roce svůj doposud nejvýraznější úspěch, a sice vstup Chorvatska do EU k 1. červenci 2013. Tento krok, který dlouhodobě a výrazně podporovala i ČR, představuje pro ostatní kandidátské státy v regionu jednoznačnou pobídku a zároveň důkaz toho, že přístupový proces pokračuje navzdory ekonomické krizi. Prioritou zahraniční politiky ČR vůči západobalkánským státům zůstává i nadále aktivní podpora evropského rozšíření. Vstup Chorvatska do EU ovšem otevřel fázi jeho samotné integrace do evropských struktur, kde by měla ČR díky kvalitě svých vztahů s novou členskou zemí sehrát pozitivní roli.

Vyjma stanovení data zahájení přístupových rozhovorů se Srbskem a pokračování dialogu mezi ním a Kosovem však ostatní aspirující státy

výraznější posun v přístupovém procesu nezaznamenaly. Přes deklarovanou podporu České republiky nebyla linie jejich představitelů zcela jednotná. Svoji negativní roli sehrálo v tomto směru především odebrání licence a problémy ochrany investic společnosti ČEZ v Albánii. Obdobná situace nastala navíc i v Bulharsku, což všeobecnou podporu politice rozšiřování nezvýšilo.

Premiér Jiří Rusnok se v prosinci na zasedání Evropského výboru Poslanecké sněmovny velmi negativně vyjádřil vůči evropským aspiracím Albánie, což zdůvodnil nedořešenými pohledávkami ČEZu, ačkoli v této věci vedená arbitráž stále není uzavřena. Takovéto výroky poškozují image ČR jako stabilního podporovatele politiky rozšiřování. Celkově zaznamenaly aktivity ČR směřující k upevnění ekonomické a politické spolupráce se západobalkánskými státy ve srovnání s předchozími roky určitý útlum.

Hodnocení

AKTIVITA	3+
ODHODLÁNÍ	3
DOPADY	3
NORMATIVNÍ ASPEKT	3-
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	3

Pozici ČR, jakožto podporovatele přístupového procesu západobalkánských států do EU, poškodily negativní výroky a hrozby veta udělení kandidátského statutu Albánii z úst premiéra Jiřího Rusnoka v reakci na pokračující arbitráž o odebrání licence firmy ČEZ.

BLÍZKÝ VÝCHOD

ROLE PREZIDENTA V ČESKÉ BLÍZKOVÝCHODNÍ POLITICE

Tradiční linie podpory Izraele a důraz na prosazování lidských práv, demokratizace a transformační spolupráce nebyly sice vždy dobře sladěny, představovaly však v uplynulých letech funkční rámec výkonu české zahraniční politiky v regionu. Aktivita nového prezidenta však tuto křehkou symbiózu značně narušily.

Odmítavé postoje Miloše Zemana vůči islámu a arabské kultuře se s jeho zvolením prezidentem staly součástí oficiálního zahraničněpolitického diskurzu ČR. Doplnila je svérázná směsice horlivé podpory Izraele a vášního volání po boji proti terorismu, což se promítlo do několika prezidentových iniciativ. Negativní mezinárodní ohlas vyvolal návrh přesunout českou ambasádu v Izraeli z Tel Avivu do Jeruzaléma, což ostře odsoudili nejen palestínští předáci, ale také Liga arabských států. Podobným přešlapem ve vztahu k izraelsko-syrskému konfliktu byl nerealistický návrh na vyslání českých vojáků na Golanské výšiny v rámci kontingentu OSN.

K dalšímu prezidentovu selhání došlo během červnové návštěvy Německa. V rozhovoru k osudu dvou českých dívek unesených v Pákistánu se Miloš Zeman otázel německé novinářky, zda je agentkou Tálibánu či al-Káidy, a na závěr posměšně zvolal „Alláhu akbar!“. Ironické žertování přitom mohlo v dané situaci ohrozit dívky na životě.

Prezidentovy aktivity vychylují tradičně proizraelskou pozici ČR na Blízkém východě do těžko obhajitelného extrému. Zemanovy postoje narušují kontinuitu politiky v regionu a podemílají pozitivní image, kterou ČR získává v arabském světě podporou transformačních procesů a demokratizace. Hrozí také, že se v této oblasti prohloubí dvoukolejnost mezi přístupem prezidenta a MZV. Prezidentovy výroky navíc zhoršují obraz české diplomacie ve světě a v nejzazším případě mohou být i zdrojem bezpečnostního rizika, pokud by se kvůli nim ČR dostala do povědomí jako „protiislámská“ země. MZV a Kancelář prezidenta republiky sice dopad Zemanových prohlášení mírní, což je však vzhledem k jejich medializaci a prezidentově aktivismu možné jen omezeně.

Hodnocení

AKTIVITA	1
ODHODLÁNÍ	4
DOPADY	5
NORMATIVNÍ ASPEKT	5
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	3-

Prezidentovy postoje k blízkovýchodní problematice vybočují ze zažitých tradic české zahraniční politiky. V kontextu snah o zlepšení obrazu a zvýšení vlivu ČR v regionu prostřednictvím nových iniciativ zahájených po vypuknutí tzv. arabského jara jsou kroky hlavy státu škodlivé a potenciálně nebezpečné.

ASIE

DEMOKRATIZACE V BARMĚ

Českou republiku v roce 2013 navštívila bývalá disidentka a nyní aktivní politička Aun Schan Su Ťij, které ministr Kohout nabídl další pomoc a podporu demokratizačního procesu v Barmě. Těmto slovům česká diplomacie dostala hned v několika směrech. Kromě otevření zastupitelského úřadu a přímé finanční pomoci byla tato důležitá agenda prosazena také na půdě Evropské unie. Barma nyní představuje jeden z hlavních pilířů české hodnotově orientované zahraniční politiky.

Za klíčový prvek pro pokračování demokratizačního procesu vyhodnotili čeští diplomaté ústavní reformu. Ta byla dlouhou dobu opomíjena a nyní se konečně objevila na agendě barmských politiků. Přispěl k tomu i český tlak, kdy společně s Velkou Británií a Nizozemskem ČR úspěšně prosadila toto téma do závěrů prosincové Rady pro zahraniční vztahy. Je pozitivní, že diplomacie aktivně využila nástrojů, které ji členství v EU umožňují.

Na druhé straně je problematické, že ČR je s Barmou mnohem více spojována na půdě EU než přímo v zemi samotné. Aktivita společnosti Člověk v tísni, otevření zastupitelského úřadu a plánované vyslání velvyslance jistě pomohou, česká stopa by však mohla být zřetelnější. Je rozumné, že se naše diplomacie nezaměřuje primárně na ekonomickou spolupráci, na tu stojí frontu silné státy jako USA či Japonsko. Sdílení know-how o demokratické transformaci, poskytnutí rozvojové pomoci a aktivní politika ambasadý na místě mohou ke zlepšení vztahů přispět více.

Hodnocení

AKTIVITA	2
ODHODLÁNÍ	2-
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2

Česká republika má v případě Barmy jasný cíl, a tím je pomoc demokratické transformaci. Na tom aktivně pracuje, ale její snažení by mohlo být intenzivnější - například v upozorňování na nesplněné závazky barmské vlády v propouštění politických vězňů.

ROZVOJ ČESKO-ČÍNSKÝCH VZTAHŮ

Po velké diskuzi o roli Číny a exportu v české zahraniční politice roku 2012 byl rok 2013 o poznání klidnější. Politika pokračovala v kurzu nastaveném Nečasovou vládou, která se připojila k iniciativě ČLR k rozvoji spolupráce se šestnácti zeměmi střední, východní a jihovýchodní Evropy. Hlavními prioritami tak zůstává rozvoj obchodní spolupráce a plnohodnotné obnovení důvěry v politických vztazích. K tomu postupně dochází, alespoň podle zpráv z obou stran. Zároveň však není možné mluvit o velkém posunu, jelikož opět nedošlo k žádnému samostatnému bilaterálnímu jednání na vyšší úrovni.

Skupina Čína+16 svoji podobu a cíle stále hledá. Přesto je dobře, že se jí Česká republika aktivně účastní a nevynechá žádné jednání. Poslední proběhlo v listopadu v Bukurešti, kde došlo ke schválení akčního plánu spolupráce, který mimo jiné připomenul závazek Číny k poskytnutí úvěru ve výši 10 miliard dolarů státům regionu či konání investičního fóra v Praze. Za nejvýznamnější událost je tak možné považovat příjezd generálního sekretáře pro iniciativu 16+1 a náměstka čínského ministerstva zahraničí Sung Tao, který se zúčastnil listopadového Čínského investičního fóra. To na české straně navštívila řada vládních představitelů včetně premiéra Rusnoka.

V ekonomické rovině je největším úspěchem dohoda o spolupráci v reformě zdravotnictví mezi ministerstvem zdravotnictví, městem Peking a provincií Hunan. Došlo také k podpisu dohody mezi nemocnicemi a univerzitami o spolupráci na vzdělávání a výměně stážistů. Podobné dohody rozhodně představují způsob, jak vylepšit česko-čínské vztahy.

Hodnocení

AKTIVITA	3
ODHODLÁNÍ	2-
DOPADY	2-
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2-

Snaha o korektní politické a ekonomické vztahy je správná, stejně jako zaměření na konkrétní spolupráci. Na diplomatické úrovni platí, že hlavním cílem je se vzájemně nepřekvapovat a postupně obnovovat vzájemnou důvěru. Politická úroveň je však problematická, jelikož stále chybí jasně formulovaná vize, jak si ČR vztahy s Čínou představuje.

JIŽNÍ A JIHOVÝCHODNÍ ASIE

Česká diplomacie se v loňském roce snažila posilovat vztahy se státy, které nejsou tradičně součástí jejich nejužších priorit. Týkalo se to především zemí jižní Asie a také některých členů regionální organizace Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), například Singapuru či Thajska. Pád Nečasovy vlády, zdravotní indispozice prezidenta Zemana či nestabilní politická situace v již zmiňovaném Thajsku však výraznější posun ve vzájemných vztazích zkomplikovaly.

Jelikož vrcholové singapurští představitelé navštěvují Evropu minimálně, je odložení prezidentské cesty do ČR kvůli zdravotním problémům Miloše Zemana zmeškanou příležitostí. Není třeba přeceňovat dopady státní návštěvy, ale Česká republika je zatím v Singapuru oproti jiným zemím střední Evropy spíše méně viditelná, a návštěva tak mohla přispět k větší spolupráci například v oblasti vzdělávání, inovací či investic. Oficiální česká cesta do Indie, na Srí Lanku a do Bhútánu nakonec proběhla na ministerské úrovni, kdy místo premiéra jel ministr zahraničí Kohout. Akce však měla z velké části zdvořilostní charakter, a to i přesto, že tyto země mají podle platných strategií hrát v české zahraniční politice důležitější roli.

K nadějným jednáním o vzájemné spolupráci ve zdravotnictví či dopravě došlo s Thajskem, jehož vnitřní politická nestabilita a pravděpodobná změna vlády však konkrétní výsledky zatím zbrzdila. Podobně smolná byla situace v případě Vietnamu, kdy byla státní návštěva vietnamského prezidenta do ČR odložena z vnitropolitických důvodů. Česká republika byla hodně vidět i na Filipínách, ačkoliv spíše přispěním soukromého sektoru. Oznámení firmy Inekon o korupčním jednání ze strany filipínského zadavatele veřejné zakázky na výstavbu metra bylo v zemi vnímáno velmi pozitivně, a to jako vítaný pokus o větší transparentnost tohoto odvětví. Ačkoliv je představa České republiky jako exportéra protikorupčních praktik poněkud absurdní, byla by škoda pozitivního obrazu dále nevyužít a nenavázat na něj.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

2
2-
3
2-
2-

Hledání dalších příležitostí pro spolupráci v Asii je vhodné, Česká republika by se však měla orientovat mnohem více na státy, které odpovídají jejím omezeným možnostem a zbytečně neopakovat mantry o regionálních mocnostech.

**LIDSKÁ PRÁVA
A TRANSFORMAČNÍ
SPOLUPRÁCE**

OSLABENÍ LIDSKOPRÁVNÍ DIMENZE V ZAHRANIČNÍ POLITICE

V roce 2013 jsme byli na úrovni nejvyšší politické reprezentace svědky znatelného odklonu od podpory demokracie a lidských práv ve světě. Tento trend se prohloubil po pádu vlády Petra Nečase.

Navenek nejviditelnějším počinem lidskoprávní a transformační politiky byla kritika autoritativního režimu v Ázerbájdžánu ministrem Schwarzenbergem. Aktivita MZV však kontrastovala s únorovou rezolucí sněmovního zahraničního výboru, která bez podrobné znalosti věci odsoudila arménský masakr v Chodžaly během karabašské války. Toto faux-pas spolu s podivným angažmá českých zákonodárců v pozorovatelských misích vedlo k výraznější snaze lidskoprávních organizací předávat politikům systematickou formou své informace a zkušenosti.

Na obecně rovině v roce 2013 přetrvával umělý spor mezi podporou lidských práv a prosazováním ekonomické diplomacie, který se promítl především do vztahů s Ruskem. Premiér Nečas sice během květnové návštěvy osobně podpořil občanské aktivisty, jinak ale zahraniční politika podléhala spíše Hradu, který k dění v zemi mlčel. Nevyužity zůstaly příležitosti udělit státní vyznamenání přední disidentce Nataliji Gorbaněvské, která v listopadu zemřela, a připojit se ke kritice Ruska před kontroverzními olympijskými hrami v Soči, například ve vztahu k potlačování práv homosexuálů nebo pokračující demonizaci nevládních organizací ze strany Putinova režimu. Jmenování Vladimíra Remka velvyslancem v Moskvě tak lze vnímat jako logické a nešťastné vyvrcholení vývoje, který lidskoprávní agendu v zahraniční politice staví na druhou kolej.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

2-
3-
3
4-
3

ČR je mezinárodně zavedeným aktérem lidskoprávní a transformační politiky. Významná část české politické elity, v čele s prezidentem, však na tuto linii rezignovala. Ačkoli se změny dosud nedotkly finančních a lidských zdrojů, jednání Hradu, mlčení Černínu a diplomatické přešlapy Parlamentu nás nutí hodnotit lidskoprávní a transformační politiku v roce 2013 velmi negativně.

BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA

ZAHRANIČNÍ VOJENSKÉ MISE: OD NATO K EU?

V únoru 2013 schválila Poslanecká sněmovna vyslání kontingentu Armády České republiky do mise Evropské unie v Mali. Operaci lze interpretovat jako zvládání následků mezinárodního zásahu proti Kaddáfího režimu v Libyi. Je zde však také přímá návaznost na předchozí mise, které byly zaměřeny na podporu zemí Sahelu potýkajících se s vnitřními konflikty.

Z hlediska české zahraničně-bezpečnostní politiky jde o zajímavý vývoj, který může vést ke korekci doposud téměř exkluzivního soustředění na vojenské aktivity v rámci NATO, neboť po stažení českých vojáků z operace Althea v roce 2008 se ČR podílela na unijních operacích jen symbolicky. Ačkoliv jsou velikost i úkoly českého kontingentu v Mali omezené, z politického hlediska jde o průlom. Důvodem k němu je jednak vnímání závažnosti hrozeb z regionů Maghrebu a Sahelu, jednak skepse vůči směřování americké politiky pod vedením prezidenta Obamy.

Na definitivní hodnocení významu mise v Mali pro formování českého postoje vůči Společné bezpečnostní a obranné politice (SBOP) a NATO je příliš brzy. Do značně míry bude záviset na dalším vývoji v dotčeném regionu, ochotě EU (či NATO) se v něm angažovat i situaci v dalších, pro Českou republiku klíčových, oblastech (zejména ve východní Evropě). V každém případě lze české zapojení kvitovat jako opuštění neproduktivní a překonané pozice, která za jediný relevantní rámec realizace vnější obranné politiky považovala NATO a vůči EU dovolovala v tomto ohledu jen symbolické úlitby.

Hodnocení

AKTIVITA	1
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	2-
NORMATIVNÍ ASPEKT	1-
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2+

Konec ignorování SBOP jako možného rámce pro vysílání českých ozbrojených sil do zahraničních misí je krokem správným směrem, zvláště v kontextu postupného utlumování aktivit NATO v Afghánistánu.

ROZVOJ ČESKÉHO VOJENSKÉHO LETECTVA

V září představil ministr obrany v demisi Pícek návrh smlouvy, na jehož základě by byl prodloužen pronájem stíhacích letounů Gripen na dalších dvanáct let s dvouletou opcí. Švédský partner jednání výrazně usnadnil snížením ceny takřka o třetinu a souhlasem s průběžnou modernizací letounů. Definitivní rozhodnutí o návrhu bylo sice odloženo, ale lze předpokládat, že smlouva bude nakonec schválena novou vládou.

Ukazuje se, že závislost na předchozích rozhodnutích u takto zásadních zakázek značně zužuje prostor pro hledání alternativ. V případě prodloužení pronájmu by tak původní rozhodnutí významně ovlivnilo rozvoj českých ozbrojených sil na dobu téměř jednoho čtvrtstoletí. Pokud se letouny budou moci v budoucnu zapojit i do jiných aliančních operací, než je hlídování nad pobaltskými státy, půjde nakonec o přijatelný, ne však ideální výsledek. Otázkou je, zda bude reflexe této zkušenosti rezonovat při dalších zakázkách podobného rozsahu.

To platí zejména v souvislosti s Koncepcí rozvoje vojenského dopravního a vrtulníkového letectva, kterou vláda schválila v listopadu. Její záměr vytvořit v ČR školící centrum pilotů vojenských helikoptér států NATO je pozitivní a jde o nejdůležitější alianční projekt, který ČR dlouhodobě sleduje. Z hlediska akviziční politiky však bude klíčové, jak MO zvládne nákup nových víceúčelových vrtulníků, o nichž strategie rovněž hovoří.

Koncepční otázkou je míra potřeby udržet vlastní taktické stíhací letectvo. Je škoda, že byla až příliš rychle odmítnuta alternativní řešení, například sdílení ochrany českého vzdušného prostoru s dalšími zeměmi. Navíc není vyloučené, že právě kvůli gripenům nebude moci česká armáda nakoupit tolik kvalitních vrtulníků či transportních letounů, kolik by jinak mohla, případně nebude schopna investovat finance do rozvoje mezinárodně důležitého školícího centra. Z hlediska typů operací, do nichž se budou české ozbrojené síly v budoucnu pravděpodobně zapojovat, je přitom výrazně pravděpodobnější potřeba právě těchto typů vzdušné techniky.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

1-
 2
 2
 3
 2

Zaměření Koncepce rozvoje vojenského dopravního a vrtulníkového letectva na transportní helikoptéry a výcvikové centrum pilotů NATO je pozitivní. S ohledem na omezené zdroje je však ve vztahu k ní problematické rozhodnutí o prodloužení pronájmu gripenů bez hledání možných alternativ.

EKONOMICKÁ DIPLOMACIE

SJEDNOCENÍ EKONOMICKÉ DIPLOMACIE

Rok 2013 představoval zlom v ekonomické diplomacii, která byla dlouhou dobu jablkem sváru mezi jednotlivými vládními stranami. Ačkoliv se jednalo o deklarovanou prioritu, v praxi šlo o zřejmě nejvíce paralyzovaný sektor české zahraniční politiky. Nástup Rusnokovy vlády však otevřel cestu k lepší komunikaci mezi MZV a MPO.

Úřednická vláda učinila důležité rozhodnutí, když oficiálně vyřešila dlouholetý spor o roli obou resortů při podpoře českého exportu a získávání investic ze zahraničí. V červenci 2013 došlo k podpisu memoranda, které přisoudilo prioritní roli MZV. MPO bude působit prostřednictvím svých zahraničních kanceláří, které vzniknou sloučením agentur CzechTrade a CzechInvest. Jejich zaměstnanci nebudou mít diplomatický status.

Pro českou ekonomickou diplomacii nebyl klíčovým problémem ani tak model rozdělení pravomocí, jako spíše jeho neustálé změny. Sami podnikatelé přiznávají, že pro ně je daleko důležitější stabilita, funkčnost a kvalita nabízených služeb. Zvolený model lze tedy přivítat, a to především proto, že je jasně vymezený a má potenciál pro dlouhodobé fungování. Je otázkou, zda bude mít MZV dostatek kapacit na profesionální zajištění úkolů, které mu byly svěřeny. Rovněž nelze předvídat, zda příští vedení MPO novou situaci přijme a nebude se pokoušet o přerozdělení kompetencí ve svůj prospěch.

Na konci roku 2013 lze však jednoznačně konstatovat, že česká ekonomická diplomacie se změnila – a v tomto případě k lepšímu. Jestli dohoda mezi MZV a MPO přetrvá a bude nadále naplňována, bude plně v kompetenci nové vlády. Fakt, že oba rezorty budou po více jak deseti letech v rukou stejné strany, tomu může jen napomoci.

Hodnocení

AKTIVITA
ODHODLÁNÍ
DOPADY
NORMATIVNÍ ASPEKT
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA

1-
 1-
 2
 2-
2+

Rozdělení kompetencí a koordinace je rozhodně krok správným směrem. Častá prezentace ekonomické diplomacie jakožto hlavního nástroje či dokonce cíle zahraniční politiky však škodí jejím dalším prioritám, zejména pak lidskoprávní agendě.

VYBRANÉ NÁSTROJE EKONOMICKÉ DIPLOMACIE

V roce 2013 došlo k rozvoji nástrojů ekonomické diplomacie, a to jak na straně vzniklých institucí, tak i díky novým přístupům a managementu ve stávajících strukturách.

Proběhlo konečné vyjasnění podoby zahraničních kanceláří MPO. Jejich pracovníci budou služební pasy získávat pouze výjimečně, a to krátkodobě a za konkrétním účelem. Rozdělení práce mezi diplomaty a pracovníky kanceláří MPO má také svou logiku. Ministerstvo zahraničních věcí se zabývá hlavně tématy, kde je potřebná spolupráce na mezinárodní úrovni (tedy oblasti energetiky, zdravotnictví atd.), klasická informační a podpůrná činnost pak spadá do kompetence ministerstva průmyslu.

Ministr Kohout také ustavil Radu pro obchod a investice, která slouží jako komunikační kanál mezi vedením rezortu a zástupci podniků, svazů i vybranými experty. Tento konzultační orgán je sice doplňkovým, ale přesto nadějným nástrojem, který může překonat komunikační bariéry.

Dohoda mezi MPO a MZV vedla i ke standardizaci podnikatelských cest, které jsou zveřejňovány a podnikatelé se na ně mohou sami hlásit. Větší důraz má být též kladen na zpětnou vazbu úspěšnosti a účelnosti těchto misí. Dalšími inovativními prvky jsou například aplikace metodik Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) či inspirace modely fungování diplomacie ze Skandinávie, kde je podporována samostatnost a invence pracovníků zahraničních zastoupení. Zde je na místě určitá skepse, zda existuje pro tyto aktivity dostatečná motivace mezi diplomaty. Ministerstvo rovněž zadává ambasádám každý měsíc za úkol zanalyzovat jeden segment, kde by mohly existovat obchodní příležitosti pro české firmy. Rezort pak tyto podněty zpracuje a předá podnikatelům. Na těch pak je, zda vyhodnotí příležitosti jako zajímavé pro své obchodní aktivity.

Rok 2014 bude pro rozdělení nástrojů ekonomické diplomacie zásadní. V každodenním fungování ekonomické diplomacie totiž stále může docházet k duplicitám či neefektivitě v činnosti paralelních struktur, pokud spolu nebudou úřady dostatečně komunikovat. Stejně tak není jisté, jakých výsledků dosáhnou úředníci bez diplomatického statusu v zemích, kde je zvýšená citlivost na formální náležitosti či nejistá bezpečnostní situace.

Hodnocení

AKTIVITA	1-
ODHODLÁNÍ	2
DOPADY	2
NORMATIVNÍ ASPEKT	2
VÝSLEDNÁ ZNÁMKA	2

Skutečná snaha o větší transparentnost a efektivitu nástrojů ekonomické diplomacie je za rok 2013 jasně patrná a zaslouží si pozitivní hodnocení.

SHRNUTÍ HODNOCENÍ

ÚVODNÍ KAPITOLA

téma	známka
Politické nasazení	5
Institucionální soudržnost	4
Strategická vize	5
Proaktivní přístup	4
Mezinárodní relevance	4
Průměr	4,4

TEMATICKÉ A REGIONÁLNÍ OKRUHY

téma	známka	význam
Strategie působení ČR v Evropské unii	2,75	**
Bankovní unie	2,00	*
Visegrádská spolupráce	1,75	**
Visegrádská spolupráce v bezpečnostní a obranné politice	1,00	*
Mezinárodní visegrádský fond	1,00	*
Spojené státy americké	2,00	**
Spolková republika Německo	2,00	***
Polsko	2,00	***
Rusko	3,50	*
Východní partnerství	2,50	***
Ukrajina v české zahraniční politice	2,50	**
Ázerbájdžán v české zahraniční politice	3,50	*
Západní Balkán v české zahraniční politice	3,00	*
Role prezidenta v české blízkovýchodní politice	3,50	*
Demokratizace v Barmě	2,00	*
Rozvoj česko-čínských vztahů	2,50	*
Jižní a jihovýchodní Asie	2,50	*

TEMATICKÉ A REGIONÁLNÍ OKRUHY

téma	známka	v ýznam
Oslabení lidskoprávní dimenze v zahraniční politice	3,00	**
Zahraníční vojenské mise: od NATO k EU?	1,75	**
Rozvoj českého vojenského letectva	2,00	*
Sjednocení ekonomické diplomacie	1,75	**
Vybrané nástroje ekonomické diplomacie	2,00	*
Vážený průměr	2,26	
CELKOVÁ ZNÁMKA	2,9	

**DOPORUČENÍ
PRO ROK 2014**

① Politické strany by měly investovat maximální úsilí do vybudování vlastního programového a personálního zázemí v oblasti zahraniční, evropské a bezpečnostní politiky. Skomírající diskuze o zájmech ČR a jejich prosazování je totiž především jejich vizitkou. Bez zdravé konkurence a demokratického střetu různých koncepcí se ČR jasné strategické vize nedočká a svébytný mezinárodní profil si vytvořit nedokáže.

② Vedení ministerstva by mělo představit nové nástroje pro každoroční plánování a hodnocení zahraniční politiky. Jedním z nich by měl být veřejný roční plán práce MZV se stanovenými prioritami a jejich rozpočtovými dopady. Vyhodnocení plnění plánu by následně ministr představoval ve výročním projevu na půdě Poslanecké sněmovny, který by se stal jednou z hlavních platforem pro prezentaci práce české diplomacie. MZV by mělo neprodleně zahájit přípravu ročního plánu na rok 2015.

③ Vláda by měla jasně rozhodnout, zda bude usilovat o členství v eurozóně. Jedná se totiž o zásadní dělicí linii současné a především budoucí integrace. Rozhodnutí by měla předcházet otevřená debata za účasti odborné komunity. Vláda by měla zvážit nejen ekonomické, ale také politické důsledky rozhodnutí, které by mělo být přímo navázáno na širší diskuzi o středně- a dlouhodobých prioritách ČR v EU. S tím souvisí nutnost zlepšit informování o evropských záležitostech a navýšit financování této agendy.

④ ČR by měla prosazovat aktivní a otevřenou politiku vůči Polsku, která by odpovídala deklarovanému strategickému rozměru vztahů. Měly by proběhnout mezivládní konzultace a pokračovat společná jednání rezortů zahraničních věcí a obrany. Vláda by se měla vyvarovat selektivních a neodůvodněných kroků proti akvizicím PKN Orlen nebo dováženým potravinám. Vzhledem k obavě ze střetu zájmů některých ministrů bude pod bedlivým polským dohledem a neuvážené konání by mohlo vytvořit ve vzájemných vztazích nevratné šrámy.

⑤ ČR by měla pokračovat v intenzivním rozvoji vztahů s Bavorskem a Saskem, které jsou pro ni často bližšími partnery než Berlín. Obě spolkové země by si zasloužily výraznou zmínku v koncepčních dokumentech a vypracování vlastních strategií, které by lépe zastřešily bohatou síť probíhajících aktivit. Bavorský premiér by měl brzy obdržet pozvání do Prahy. V tomto kontextu by také čeští představitelé měli hledat cestu k uctění památky obětí některého z největších excesů odsunu sudetských Němců, například v Ústí nad Labem, Postoloprtech či Brně.

6 ČR by měla rozhodně podpořit projekt Východního partnerství, a to i přes zklamání z vývoje v roce 2013. Mini-summit naplánovaný do Prahy na konec dubna by se měl stát klíčovou událostí tohoto roku a na jeho realizaci by se měly kromě MZV podílet i další instituce. Po vilniuském summitu a událostech na Ukrajině je zapotřebí dát jasně najevo, že Východní partnerství má budoucnost, a to vůči členským státům EU, Rusku i USA. Nadále by měla být akcentována podpora spolupracujícím vládám. Finanční prostředky určené pro nestátní aktéry v zemích VP by si zasloužily výrazné navýšení.

7 ČR by měla být motorem posilování obranné spolupráce zemí Visegrádské skupiny. Dle zadání premiérů mají ministři obrany připravit dlouhodobou vizi obranné spolupráce, posílit spolupráci při vojenských cvičeních a prozkoumat možnosti společného vojenského plánování. Spolu s tím by měla ČR navázat na působení kontingentu v Mali užším zapojením do Společné bezpečnosti a obranné politiky EU. V rámci SBOP by měla podpořit širší uplatnění unijních battlegroups, které by se týkalo i visegrádské bojové skupiny, připravované k nasazení v roce 2016.

8 Česká politická reprezentace by neměla relativizovat význam lidských práv v zahraničněpolitické agendě a oslabovat jejich vazbu na transformační spolupráci. Rozměňováním důrazu na první generaci lidských práv je ohrožována nejen dlouhodobě budovaná mezinárodní značka ČR, ale také odborná expertíza, kterou v této oblasti disponuje, včetně sítě nevládních organizací, které jsou do ní zapojeny. Pokud chce vláda posílit zájem o druhou a třetí generaci lidských práv, měla by adekvátně navýšit rozpočet této oblasti zahraniční politiky.

9 Čeští politici by měli důkladně zvažovat svou účast v pozorovatelských misích. V součinnosti s MZV by se na ně měli důkladněji připravovat a mít přitom na paměti, že jejich vystupování může mít přímé dopady na obraz ČR v zahraničí. Kromě toho by měli jednat v souladu s Deklarací principů pro mezinárodní pozorovatele přijatou OSN roku 2005, která mimo jiné hovoří o tom, že volby jsou příliš komplexním procesem na to, aby stačilo k jejich hodnocení navštívení několika volebních místností v samotný den hlasování. Pozvání do kontroverzních misí (zejména Evropského parlamentu, PACE a EAEO) by měli raději odmítnout.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY — AMO

Asociace pro mezinárodní otázky je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám v České republice i v zahraničí a dlouholeté historii je AMO vnímána jako čelní nezávislá instituce svého druhu v ČR.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuze;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum AMO je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou, ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje neustrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

ZŮSTAŇTE S NÁMI!

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/AMO_cz

www.youtube.com/AMOCz

#AMOagenda